

Věc C-69/21

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

4. února 2021

Předkládající soud: Rechtbank Den Haag, zittingsplaats 's-Hertogenbosch
(Nizozemsko)**Datum předkládacího rozhodnutí:**

4. února 2021

Žalobce:

X

Žalovaný

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Předmět původního řízení

Původní řízení se týká otázky, zda musí být X uděleno povolení k pobytu resp. pozastavena povinnost vycestovat z důvodu vážných zdravotních problémů a jaké zdravotní následky mohou nastat, nebude-li léčba X (léčba bolesti konopím pro léčebné účely) pokračovat, protože musí splnit svou povinnost vycestovat podle Vreemdelingenwet 2000 (cizinecký zákon z roku 2000).

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Výklad článků 1, 4, 7 a 19 Listiny základních práv Evropské unie

Rechtbank (okresní soud, Nizozemsko) žádá o výklad čl. 19 odst. 2 Listiny ve spojení s jejími články 1 a 4 ve světle směrnice 2008/115/ES, aby mohl posoudit, zda povinnost cizince vycestovat má být pozastavena z důvodu vážných zdravotních problémů. Krom toho okresní soud žádá o výklad článku 7 Listiny, aby mohl posoudit, zda je léčba v členském státě aspektem soukromého života, k němuž je nutno přihlídnout při přezkumu žádosti o povolení k pobytu.

Předběžné otázky

I Může zásadní zvýšení intenzity bolestí způsobené absencí léčby při nezměněném klinickém obrazu nemoci představovat situaci, která je v rozporu s čl. 19 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) ve spojení s jejími články 1 a 4, jestliže nebude pozastavena povinnost vycestovat vyplývající ze směrnice 2008/115/ES (dále jen „směrnice o navracení“)?

II Je stanovení pevné lhůty, během níž se musí projevit důsledky absence léčby, aby bylo možno předpokládat zdravotní překážky pro povinnost návratu vyplývající ze směrnice o navracení, slučitelná s článkem 4 Listiny ve spojení s jejím článkem 1? Není-li stanovení pevné lhůty v rozporu s unijním právem, může v tom případě členský stát stanovit jednu obecnou lhůtu, která je pro všechna možná onemocnění a všechny možné zdravotní důsledky stejná?

III Je ustanovení, podle něž musí být následky vyhoštění posuzovány výhradně v rámci otázky, zda a za jakých okolností může cizinec cestovat, slučitelné s čl. 19 odst. 2 Listiny ve spojení s jejími články 1 a 4 a se směrnicí o navracení?

IV Vyžaduje článek 7 Listiny ve spojení s jejími články 1 a 4 ve světle směrnice o navracení, aby zdravotní stav cizince a léčba, které se mu v členském státě dostává, byly posuzovány v rámci otázky, zda musí být povolen pobyt na základě soukromého života? Vyžaduje čl. 19 odst. 2 Listiny ve spojení s jejími články 1 a 4 ve světle směrnice o navracení, aby se při posuzování, zda lze zdravotní problémy považovat za překážku vyhoštění, přihlíželo k soukromému a rodinnému životu ve smyslu článku 7 Listiny?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (směrnice o navracení): články 5, 6 a 9

Listina základních práv Evropské unie: Články 1, 4, 7, 19, 51 a 52

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Vreemdelingenwet 2000 (cizinecký zákon z roku 2000, dále jen „Vw“): článek 64

Vreemdelingen-circulaire 2000 (oběžník o cizincích z roku 2000, dále jen „Vc“): bod A3/ 7

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 X se narodil v roce 1988 a je ruský státním příslušníkem. Zemí jeho původu je Rusko. V šestnácti letech onemocněl primární polycytémií, což je vzácná forma rakoviny krve. X byl v Nizozemsku v rámci tišení bolesti léčen konopím určeným pro léčebné účely. V Rusku není konopí pro léčebné účely legálně dostupné.
- 2 Dne 19. května 2016 podal X podruhé žádost o azyl v Nizozemsku. Žádost odůvodnil tím, že trpí primární polycytémií, která je v zemi jeho původu léčena tradičními léčivými přípravky. Uvedl, že se potýkal s vedlejšími účinky těchto léků a konopí lépe tlumí jeho bolesti. Pěstoval rostliny konopí k léčebným účelům a z tohoto důvodu měl takové problémy, že je odkázán na ochranu.
- 3 Staatssecretaris (státní tajemník, Nizozemsko) žádost o azyl podanou X zamítl rozhodnutím ze dne 29. března 2018. Tvrzení X v souvislosti s problémy, které zažil v důsledku pěstování konopí pro vlastní potřebu, nejsou podle názoru státního tajemníka věrohodné. Státní tajemník krom toho rozhodl, že X nelze udělit povolení k pobytu a nelze pozastavit jeho povinnost vycestovat podle článku 64 Vw (zdravotní stav).
- 4 Okresní soud dne 20. prosince 2018 zčásti vyhověl žalobě podané X proti tomuto rozhodnutí a prohlásil rozhodnutí za částečně neplatné. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno v odvolacím řízení. Je tedy pravomocně určeno, že X nemá nárok na přiznání postavení uprchlíka ani na podpůrnou ochranu. Státní tajemník však musel znovu rozhodnout o odvolání na článek 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) a žádosti o uplatnění článku 64 Vw.
- 5 Rozhodnutím ze dne 19. února 2020 vydal státní tajemník nové rozhodnutí o druhé azylové žádosti podané X. Podle něj nelze X udělit povolení k pobytu podle článku 8 EÚLP a nepozastavuje se povinnost vycestovat podle článku 64 Vw.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 6 X má za to, že mu musí být uděleno povolení k pobytu podle článku 8 EÚLP resp. že povinnost vycestovat musí být pozastavena podle článku 64 Vw. Odůvodňuje to svým zdravotním stavem, svou léčbou v Nizozemsku a důsledky spojenými s tím, že by v této léčbě nemohl v důsledku svého návratu do Ruska pokračovat.
- 7 Podle tvrzení X lze léčbou pomocí léčebného konopí bolesti zmírnit přibližně o 70 %. Tato léčba je pro něj tak zásadní, že v případě její absence by nemohl žít důstojným životem, proto mu musí být pobyt umožněn podle článku 8 EÚLP. Bez konopí by nebyl schopen spát a jíst, což je spojeno se závažnými fyzickými a psychickými důsledky. X tvrdí, že by upadl do depresivního a suicidálního stavu. Absence léčby bolesti proto v krátké době povede k závažnému zhoršení zdravotního stavu.

- 8 Státní tajemník má za to, že léčba X v Nizozemsku nepostačuje pro domněnku naplnění znaku soukromého života ve smyslu článku 8 EÚLP, proto mu nemusí být poskytnut pobyt na tomto základě. Skutečnost, že X již nebude moci používat konopí v rámci léčby bolesti, nebude mít za následek závažné zhoršení zdravotního stavu. X může za určitých podmínek cestovat. Pozastavení povinnosti vycestovat ze zdravotních důvodů podle článku 64 Vw proto nepřichází do úvahy.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 9 Původní řízení se týká otázky, zda musí být žalobci na základě jeho zdravotního stavu poskytnut pobyt resp. pozastavena povinnost vycestovat, jakož i otázky zdravotních důsledků ukončení jeho léčby z důvodu, že musí splnit svou povinnost vycestovat.
- 10 Článek 64 Vw a bod A3/7 Vc upravují rámec přezkumu pro posouzení, zda lze pozastavit povinnost cizince vycestovat z důvodu závažných zdravotních problémů a může mu proto být umožněn oprávněný pobyt. Státní tajemník může nařídít pozastavení povinnosti vycestovat podle článku 64 Vw, není-li cizinec v takovém zdravotním stavu, aby mohl cestovat, nebo ze zdravotních důvodů hrozí skutečné nebezpečí porušení článku 3 EÚLP. Podle toho přezkumného rámce se o skutečné nebezpečí porušení článku 3 EÚLP jedná pouze v případě, že ze stanoviska BMA¹ vyplývá, že absence léčby se vší pravděpodobností způsobí závažné zhoršení zdravotního stavu a země původu cizince nedisponuje možnostmi léčby nebo tam tyto možnosti nejsou pro cizince dostupné.
- 11 Závažným zhoršením zdravotního stavu se rozumí situace, kdy je podle aktuálních lékařsko-vědeckých poznatků zjevné, že absence léčby bude mít ve lhůtě tří měsíců za následek smrt, invaliditu nebo jinou formu závažné duševní nebo tělesné újmy. Vnitrostátní judikatura ve světle rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) vychází z toho, že se o porušení článku 3 EÚLP může jednat v případě, že u těžce nemocného cizince v případě vyhoštění skutečně hrozí riziko, že se jeho zdravotní stav vážně, rychle a nezvratně zhorší, což povede k závažnému utrpení nebo výraznému zkrácení délky života z důvodu absence vhodné léčby v zemi původu nebo chybějícímu přístupu k takovéto léčbě.
- 12 X podložil své stanovisko, že jeho zdravotní problémy musí vést k pozastavení povinnosti vycestovat, krom jiného také dopisy svých lékařů. Z těchto dopisů vyplývá, že má intenzivní bolesti, které jsou díky léčbě konopí taktak snesitelné, a pro alternativní léky proti bolesti jsou u něj kontraindikace.

¹⁻ Bureau Medische Advisering (Kancelář lékařského poradenství, Nizozemsko, dále jen „BMA“) působí na Ministerie van Veiligheid en Justitie (Ministerstvo bezpečnosti a spravedlnosti) a pro svého zadavatele, kterým je Immigratie- en Naturalisatiedienst (Úřad pro imigraci a udělování občanství, Nizozemsko, IND), posuzuje z jeho pověření zdravotní aspekty cizince, které souvisí s vydáním rozhodnutí podle Vreemdelingenwet 2000 (cizinecký zákon z roku 2000).

- 13 Na tomto základě požádal státní tajemník o stanovisko BMA. BMA mimo jiné sdělila, že účinnost konopí jako léčivého přípravku není prokázána, proto konopí není léčivý přípravek a nelze se proto vyjádřit k tomu, co se stane, když tento přípravek nebude používán, protože v Rusku není jako lék proti bolesti dostupný. Vzhledem k tomu, že účinnost konopí jako léčivého přípravku nebyla prokázána, nelze říct, že používání konopí je prevencí proti závažnému zhoršení zdravotního stavu v krátké době. Mimoto existuje podle BMA dostatek alternativ ke konopí, z nichž lze lékařsky obhajitelným způsobem vybírat.
- 14 Je jisté, že X nemá v zemi svého původu k dispozici léčbu konopím pro léčebné účely ani alternativní metody léčby bolesti. To znamená, že léčba X v rozsahu, v němž se jedná o léčbu bolesti, bude ukončena, pokud nebude pozastavena povinnost vycestovat. V tom případě vyvstává otázka, jaké zdravotní důsledky bude mít ukončení léčby léčebným konopím. Okresní soud z informací ošetřujících lékařů předběžně dovozuje, že se klinický obraz nemoci při absenci léčby bolesti nezmění.
- 15 Dříve než okresní soud pověří svého znalce v oboru lékařství, aby posoudil, jaké zdravotní důsledky lze očekávat a kdy s nimi lze počítat, bude-li ukončena léčba konopím, je nezbytné požádat Soudní dvůr o výklad dosahu ochrany, kterou má těžce nemocný cizinec podle článků 1, 4 a 19 Listiny. Dokud nebude mít okresní soud jistotu, zda zhoršení bolesti jako takových může bránit vyhoštění, v jaké lhůtě musí zhoršení bolesti nastat, aby představovaly překážku vyhoštění, a zda musí být při posuzování rizika závažného zhoršení zdravotního stavu zohledněny případné psychické důsledky, pokud X nesplní svou povinnost vycestovat, nemá přizvání znalce smysl.
- 16 Článek 52 odst. 3 Listiny stanoví, že v rozsahu, v němž obsahuje práva odpovídající právům zaručeným EÚLP, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá tato úmluva. Z vysvětlivek k Listině vyplývá, že článek 1 Listiny je základem všech základních práv, článek 4 Listiny odpovídá článku 3 EÚLP, článek 7 Listiny článku 8 EÚLP a článek 19 odst. 2 Listiny se odvolává na judikaturu ESLP k článku 3 EÚLP.

První otázka

- 17 Okresnímu soudu není známa žádná judikatura Soudního dvora týkající se výkladu čl. 19 odst. 2 Listiny ve spojení s jejími články 1 a 4, pokud jde o posouzení, zda se jedná o zdravotní překážku vyhoštění, pokud se klinický obraz nemoci v případě absence možností léčby sice nezhorší, dojde však k velkému zhoršení bolesti. Žádá o výklad ochrany, kterou tato ustanovení propůjčují těžce nemocnému cizinci.
- 18 Podle názoru okresního soudu by ochrana, kterou Listina nabízí těžce nemocnému cizinci, měla zahrnovat rovněž významné zvýšení intenzity bolesti z důvodu zastavení její léčby, aniž by v jejím důsledku došlo k „*a serious, rapid and irreversible decline in his or her state of health*“ (rozsudek ESLP ze dne 13.

prosince 2016, Paposhvili proti Belgii, CE:ECHR:2016:1213JUD00417381, § 183), v případě X tedy ke zhoršení klinického obrazu primární polycytémie.

K druhé otázce

- 19 Podle ustálené judikatury Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (oddělení správní judikatury Státní rady, Nizozemsko, dále jen „ABRvS“) musí být při posuzování, zda při ukončení léčby dojde k závažnému zhoršení zdravotního stavu, zohledněny pouze ty zdravotní následky, které se projeví do tří měsíců po ukončení lékařské péče. Podle ABRvS navazuje toto kritérium na požadavek rychlého zhoršení zdravotního stavu, který je obsažen v § 183 rozsudku Paposhvili. ABRvS však nikdy neodůvodnilo, proč přitom platí maximální lhůta a ta činí tři měsíce. ESLP v rozsudku Paposhvili výslovně nestanovil určité období, nýbrž rozhodl, že „the impact of removal on the person concerned must be assessed by comparing his or her state of health prior to removal and how it would evolve after transfer to the receiving State“ (§ 188), čímž se odkazuje pouze na změnu zdravotního stavu v případě, že bude ukončena léčba.
- 20 Okresní soud se proto táže, zda je pevně stanovená lhůta, během níž se musí projevit důsledky ukončení léčby, slučitelná s unijním právem a zda členské státy mohou nezávisle na druhu onemocnění a léčby stanovit lhůtu, během níž se musí projevit zdravotní důsledky, aby byla pozastavena povinnost vycestovat a cizinci tak umožněn oprávněný pobyt.

Třetí otázka

- 21 Ve vnitrostátní judikatuře jsou zdravotní důsledky vyhoštění posuzovány pouze v tom rozsahu, že je zkoumáno, za jakých podmínek může dojít k vycestování. Otázka, zda bude mít přemístění nebo vyhoštění zdravotní důsledky, není podle vnitrostátních ustanovení, politických pokynů a ustálené judikatury ABRvS při posouzení, zda vyhoštění porušuje Listinu nebo EÚLP, zohledňována.
- 22 V § 188 rozsudku Paposhvili však EMRK uvedl, že důsledky vyhoštění osoby je nutno posuzovat tak, že se porovná její zdravotní stav před vyhoštěním a jeho pravděpodobná změna po vyhoštění. Z toho by mohlo vyplývat, že při posouzení, zda v důsledku vyhoštění dojde k závažnému zhoršení zdravotního stavu, je nutno přihlídnout ke všem zdravotním důsledkům přemístění a nelze pouze posuzovat, zda lze zdravotní důsledky omezit tím, že pro cestu budou stanoveny určité podmínky.
- 23 V rozsudku ze dne 16. února 2017, C. K. a další, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, Soudní dvůr v rámci přemístění podle dublinského systému rozhodl, že státní orgány nemohou brát v potaz pouze následky vyplývající z fyzické přepravy dotyčné osoby z jednoho členského státu, ale zohlednit veškeré značné a nevratné následky, které vyplývají z přemístění (bod 76). V projednávané věci se jedná o návrat do země původu a nikoliv o přemístění do jiného členského státu, přesto

však okresní soud nerozumí tomu, proč by v prvním případě neměly zdravotní důsledky přemístění jako takového při posouzení, zda lze cizinci s velmi závažnými zdravotními problémy odepřít pobyt, hrát roli.

- 24 Tento aspekt však podle rozsudku C.K. a další tak, jak jej vykládá ABRvS, není zohledňován. Okresní soud se Soudního dvora táže, zda je tento vnitrostátní rámec posouzení slučitelný s článkem 4 Listiny.

Ke čtvrté otázce

- 25 V projednávané věci se také jedná o otázku, zda lze zdravotní stav cizince a provádění lékařské péče v členském státě, jak tvrdí X, považovat za součást soukromého života chráněného článkem 7 Listiny a článkem 8 EÚLP.
- 26 V rozsudku ze dne 6. května 2001, Bensaïd v. Spojené království, CE:ECHR:2001:0206JUD004459998, ESLP uvedl, že není vyloučeno, že situaci, která nedosahuje prahu článku 3 EÚLP, lze přesto klasifikovat jako porušení článku 8 ESLP, není-li pobyt (již) povolen. ESLP v tomto rámci rozhodl, že pojem „soukromý život“ není definován úplným výčtem a psychické zdraví je nutno rovněž považovat za významnou součást soukromého života ve smyslu článku 8 EÚLP.
- 27 Na rozdíl od ABRvS má okresní soud za to, že z rozsudku Paposhvili vyplývá, že při posouzení, zda zdravotní důvody brání vyhoštění, hraje roli také článek 8 EÚLP. V azylovém řízení navíc musí být z úřední povinnosti přezkoumáno, zda má cizinec nárok na povolení k pobytu podle článku 8 EÚLP, jestliže do úvahy nepřichází přiznání postavení uprchlíka nebo doplňková ochrana. Okresní soud proto žádá o bližší výklad otázky, zda v případě, že cizinec požádá o povolení pobytu z důvodu závažných zdravotních problémů a s tím související léčby v členském státě, musí státní orgány zohlednit také zdravotní okolnosti jako aspekt soukromého života při posouzení otázky, zda má cizinec nárok na pobyt podle článku 8 EÚLP, a zda musí k těmto okolnostem jako aspektu soukromého života přihlídnout v řízení, v němž cizinec žádá o pozastavení povinnosti vycestovat.
- 28 Pro cizince je odpověď na čtvrtou předběžnou otázku důležitá, protože udělení povolení k pobytu z důvodu soukromého života propůjčuje v právním ohledu silnější právo pobytu než pozastavení povinnosti vycestovat podle článku 64 Vw.

Závěry

- 29 Předkládající soud navrhuje, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky takto:

I Ve světle čl. 19 odst. 2 Listiny ve spojení s jejími články 1 a 4, jakož i směrnicí o navracení mají členské státy povinnost zohlednit všechny zdravotním důsledky ukončení léčby, které se těžce nemocný cizinec podrobuje v členském státě, při posouzení, zda existuje zdravotní překážka, aby těžce nemocný cizinec

nemusel vycestovat, a to i v případě, že se klinický obraz nemoci jako takový nezmění. Případně musí být povinnost vycestovat pozastavena nebo uděleno povolení tuto povinnost vycestovat (přechodně) nesplnit, a musí být tedy umožněn oprávněný pobyt.

II Ve světle čl. 19 odst. 2 Listiny ve spojení s jejími články 1 a 4, jakož i směrnicí o navracení mají členské státy při posuzování, zda existuje zdravotní překážka pro vyhoštění, povinnost vždy zohlednit konkrétní okolnosti jednotlivého případu, přičemž s absolutní platností článku 4 Listiny není slučitelné ustanovení, podle něž zdravotní následky, které nastanou až po uplynutí obecné maximální lhůty, smí zůstat nezohledněny.

III Ve světle čl. 19 odst. 2 Listiny ve spojení s jejími články 1 a 4, jakož i směrnicí o navracení mají členské státy povinnost zohlednit všechny zdravotní důsledky vyplývající z vyhoštění při posouzení, zda hrozí závažné zhoršení zdravotního stavu a těžce nemocnému cizinci musí být z důvodu zdravotních překážek umožněno, aby povinnost vycestovat (přechodně) nesplnil a získal tak oprávněný pobyt.

IV Ve světle čl. 19 odst. 2 Listiny ve spojení s jejími články 1, 4 a 7, jakož i směrnicí o navracení nemohou členské státy určit, že soukromý a rodinný život ve smyslu článku 7 Listiny nemají být při posouzení existence zdravotních překážek vyhoštění nikdy zohledněny. Požádá-li těžce nemocný cizinec o poskytnutí pobytu na základě soukromého života a nikoliv pouze o pozastavení povinnosti vycestovat a svou žádost odůvodní zdravotními problémy a léčbou, musí státní orgány posuzovat, zda je nutno udělit povolení k pobytu podle článku 7 Listiny a článku 8 EÚLP.